

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

חיי שרה

(חלק ב שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת חיי שרה, כגיכט מרחשון, ה'תשפ"ה (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2024

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

חיי שרה ג

צו פאַרגלייכן (אפילו די זעלבע מעלה ווי זי איז באַ) אליעזר עבד אברהם צו משה ושלמה?

די תמי' איז נאָך גרעסער (ווי מפרשים פרעגן):⁸

דער „נענה במענה פיו“ ביי תפלת אליעזר איז געווען מיט אַ יתרון (גיכער) אויף די תפלות משה ושלמה: באַ אלי-עזר'ן שטייט „ויהי הוא טרם כלה לדבר“ – ער איז נענה געוואָרן נאָך איידער ער האָט געענדיקט זיין תפלה, משא"כ ביי משה ושלמה איז דאָס געווען בגמר תפלתם: „ויהי ככלותו לדבר“, „וככלות שלמה להתפלל“ – קומט אויס, אַז ס'איז דאָ אַן עילוי באַ אליעזר'ן לגבי משה ושלמה!?

אויך דאַרף מען פאַרשטיין: אויב דאָס איז מצד דער מעלה פון די מענטשן, פאַרוואָס איז „נענו במענה פיהם“ געווען נאָר ביי זיי און ניט באַ אַנדערע?

ע"כ צריך לומר, אַז דער ענין וואָס די ג' „נענו במענה פיהם“ איז פאַרבונדן ניט (אַזויפיל) מיט דער מעלה פון די מתפללים, נאָר (בעיקר) מיטן תוכן⁹ התפלות.¹⁰

(8) נזר הקודש הארוך (יעסניץ, תע"ט) לב"ר שם. וראה מדרש שכל טוב עה"פ.

(9) ראה גם נזה"ק הקצר שם.

(10) להעיר ממדרש הגדול כאן שממשיך: ולא אלו בלבד אלא כל הצדיקים הן נענין מיד, דכתיב (ישעי' סה, כד) והי' טרם יקראו ואני אענה. וכן דוד אומר... שמע קולי עד שלא אוציא שיחי. אבל

(* וראה לקמן בפנים סעיף ב שהרמב"ם כתבו במעלת הבניית, והביא ע"ז ג"כ את הפסוק „והי' טרם יקראו גו'“. וראה לקמן הערה 20.

א. אויפן פסוקי „ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת“, ברענגט דער מדרש: דעם מאמר פון רשב"י¹¹, „שלשה הם נענו במענה פיהם, אליעזר עבדו של אברהם ומשה ושלמה, אליעזר ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת, משה דכתיב' ויהי ככלותו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה וגו', שלמה דכתיב' וככלות שלמה להתפלל אל ה' והאש ירדה מן השמים גו'“¹².

פון פשטות לשון המדרש איז משמע לכאורה, אַז דער ענין וואָס „נענו במענה פיהם“ איז פאַרבונדן מיט דער מעלה אישית פון די אויסגערעכנטע „שלשה“.

און וויבאַלד אַז באַ די דריי איז איין און דער זעלבער שכר „נענו במענה פיהם“, ובפרט אַז דער מדרש איז דאָס מדגיש „שלשה הם (נענו במענה פיהם)“ – מ'איז כולל אַלעמען צוזאַמען, איז מובן, אַז ס'איז דאָ אַ צד (מעלה) השווה אין די אַלע דריי?¹³

דאַרף מען פאַרשטיין: ווי איז שייך

(1) פרשתנו כד, טו.

(2) ב"ר פ"ס, ד. יל"ש פרשתנו רמז קת. הובא גם – בשנינויים – במדרש לק"ט, שכל טוב, מדרש הגדול.

(3) כ"ה בב"ר שלפנינו, ובכ"מ. ובב"ר הוצאת תיאודור-אלבק „ר' שמעון“. וראה ש"נ שם. וראה לקמן הערה 22.

(4) קרח טו, לא.

(5) דה"ב ז, א.

(6) כ"ה בב"ר שלפנינו, ובדה"י שם: וככלות שלמה להתפלל והאש ירדה מהשמים. ולולא דמסתפינא נ"ל שנשתרבו מהפסוק במלכים א ח, נד. וביל"ש ליתא „אל ה'“. ובב"ר הוצאה הנ"ל הגירסא כבדה"י.

(7) ראה יפ"ת (ובהארוך) ונזר הקודש לב"ר שם.

וועט מען דאָס פאַרשטיין פון דעם ביאור אין די צוויי הלכות הנ"ל, דלכאורה: ביידע הלכות האָבן דעם זעלבן תוכן, אַז דורך תשובה ווערט מען נאָענט צו דעם אויבערשטן?

נאָר דער רמב"ם זאָגט דאָ צוויי דרגות אין מעלת התשובה, און דערפאַר טיילט ער זיי אין צוויי באַזונדערע הלכות:

אין דער ערשטער הלכה רעדט ער וועגן „קירוב לשכינה“, כלשונו בתחלת ההלכה, גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה¹⁶, און דאָס דריקט זיך אויס אין דעם וואָס „אמש הי' זה שנאוי .. ומרוחק .. והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד“;

אין דער צווייטער הלכה רעדט ער וועגן אַ העכערער דרגא אין מעלת תשובה¹⁷ – „כמה מעולה מעלת התשובה¹⁸ – אַז ניט בלויז ווערט מען „אהוב ונחמד קרוב וידיד“, קרוב לשכינה, נאָר מען ווערט „מודבק בשכינה“ – פאַר- איינציקט, דבקות בשכינה.

און דעריבער שטעלט דער רמב"ם דעם ענין פון „צועק ונענה מיד“ אין דער הלכה, בהמשך צו דעם ענין פון „והיום הוא מודבק בשכינה“ (און ניט אין דער פריערדיקער הלכה, הענין פון „מקורב לשכינה“), ווייל דאָס וואָס

איז דורש ביאור: וואָס איז די מעלה המיוחדת פון די ג' תפלות, וואָס דוקא ביי זיי איז געווען „נענו במענה פיהם“?

ב. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם די הסברת המעלה פון דעם וואָס מ'איז נענה אויף אַ תפלה במענה פיו:

דער רמב"ם אין ספר היד¹¹ זאָגט, אַז איינע פון די מעלות פון אַ בעל תשובה איז וואָס ער איז „צועק ונענה מיד“, ובלשונו: „כמה מעולה מעלת התשובה, אמש הי' זה מובדל מה' אלקי ישראל .. צועק ואינו נענה .. והיום הוא מודבק¹² בשכינה .. צועק ונענה מיד כו"¹³.

דאַרף מען פאַרשטיין: אין דער הלכה שלפנ"ז¹⁴ זאָגט דער רמב"ם: „התשובה מקרבת את הרחוקים אמש הי' זה שנאוי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה¹⁵ והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד“. ולכאורה: דאָס וואָס „צועק ונענה מיד“ איז דאָך אַ מסובב פון דעם וואָס מ'איז „אהוב ונחמד קרוב וידיד“ באַ דעם אויבערשטן, איז פאַרוואָס מאַכט עס דער רמב"ם אַן ענין בפ"ע, אין אַ הלכה בפ"ע?

מזה שמחלקם לב' בבות, ועוד ועיקר – מעשה בפועל בזה מודגש ומפורש בכתובים רק בג' אלו מובן שעיקר העילוי הוא בג' תפלות אלו. (11) הל' תשובה פ"ז הי"ז.

(12) כ"ה ברמב"ם שלפנינו. ובא' מכתבי היד (הובא ברמב"ם ספר המדע ירושלים תשכ"ד) „מדובק“.

(13) וממשיך שם: „שנאמר והי' טרם יקראו ואני אענה“. ולכאורה, אין זה הענין ד, צועק ונענה מיד כ"א „טרם יקראו“, וכמו שהי' באליעזר, כנ"ל בפנים ס"א. ראה ספורנו פרשתנו עה"פ. מפרשים (יפ"ת ובהארון), גיה"ק (ובהארון) לב"ר שם. וראה לקמן הערה 21.

(14) שם הי"ז.

(15) כ"ה ברמב"ם שלפנינו. ובא' מכתה"י (ברמב"ם שבהוצאה הנ"ל): „ומתועב“.

16) אף שמפרש גם כה"ו הפסוק (ירמ' ד, א) אם תשוב גו' אלי תשוב כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק – הרי ממשיך תיכף „התשובה מקרבת את הרחוקים“. וצ"ל שהענין ד, בי תדבק מתבאר בהלכה ז.

17) וראה לקמן הערה 20. אוה"ת שבסוף הערה 21.

18) כפשטות הלשון ד, מעולה מעלת התשובה, שמורה על מעלה עליונה יותר מהלשון בתחלת הלכה ו' „גדולה תשובה“.

דער מתפלל איז דבוק ומאוחד צו דעם וועלכער ענטפערט עם איז ער „נענה“ אין אן אופן פון „דבקות“ (אויך בזמן) – תיכף ומיד²¹.

ד. כשם ווי דאָס איז בנוגע דעם „גברא“ – דעם אדם המתפלל, אָז דער ענין פון „צועק ונענה מיד“ איז פאַר-בונדן און איז אַ תוצאה פון דעם וואָס מ'איז „מודבק בשכינה“, עד"ז יש לומר אַז עס איז בנוגע דער „חפצא“, די מעלה און דער תוכן פון דער תפלה – ובנדו"ד, די מעלה פון די ג' תפלות – אַז זיי זיינען פאַרבונדן מיטן ענין פון דבקות (בשכינה)²².

מאהבה שפועל גם שזונונת נעשין לו כזכיות (שם פו, ב), למע' מצ"ג – ראה בכ"ז לקו"ש ח"ז ע' 185 ואילך.

ובכל אופן – כו"כ דרוגות בדבקות, שהרי כאו"א נצטוה: ולדבקה בו (עקב יא, כב) ובו תדבקון (ראה יג, ה). ועוד. ומפורש מעשה רב: ואתם (כל שנכנסו לארץ) הדבקים גו' (ואתחנן ד, ד).

ועפ"ז גם מובן בפשטות זה שמצינו דצועק ונענה מיד גם בצדיקים כנ"ל במדרש (וראה לעיל הערה 10 ממדרש הגדול. וראה עמה"מ שער קרית ארבע ס"פ קכו (הובא באוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתעד). ועל אותם הצדיקים שהם תמיד דבוקים רוחא ברוחא נאמר עליהם והי' טרם יקראו ואני אענה כו' ונאמר וערבה לה' כו' וכשנים קדמוניות).

21) וי"ל שזה שהביא הרמב"ם „שנאמר והי' טרם יקראו ואני אענה“ הוא לרמז שבמדרש „מודבק בשכינה“ גופא יש דרוגות ועליות, ובמילא גם דרגא נעלית יותר מ„נענה מיד“ – „טרם יקראו גו'“ כנ"ל הערה 13. ויש דרגא ביניהם – עוד הם מדברים ואני אשמע.

וראה אוה"ת נ"ך שם עה"פ והי' טרם יקראו: כשהאדם בתשובה עילאה עד שמתאחד עם מזלי אזי טרם יקראו. וראה לקו"ש ח"ב ע' 61 הערה 28. וראה לקמן בפנים ס"ז.

22) ועפ"ז יומתק מה שבעל המאמר הוא רשב"י, כי עליו זה ד„נענה מיד“ אינו מצד הענין וגדר התפלה מצ"ע, כ"א מצד בחי' התורה* כמו שמצינו ברשב"י (חז"ק נט, ב) שעי' אמירת תורה פעל ירידת

„צועק ונענה מיד“ קומט אַלס תוצאה דערפון וואָס מ'איז „מודבק בשכינה“¹⁹.

ג. די הסברה בזה:

די שהיית זמן וואָס עס דויערט ביז אַ זאָך קומט פון דעם נתון צו דעם מקבל, איז אַ באַווייז, אַז דער מקבל איז ניט דבוק ומאוחד מיטן נתון; ופשיטא אַז זיי זיינען צוויי באַזונדערע זאַכן. משא"כ ווען זיי זיינען דבוק ומאוחד – איז ניטאָ קיין (שהי' ו)הפסק אין זמן (ווי עס איז ניטאָ – במקום), וויבאַלד זיי זיינען כאחד, אַן אַן אַפטייל צווישן זיי.

און דעריבער: בשעת אַ מענטש איז בלויז „קרוב“ צום אויבערשטן, „אהוב ונחמד קרוב וידיד“, אָבער ניט דבוק בשכינה, איז אין הכי נמי אַז זייענדיק אַ „חביב כו"“ וועט דער אויבערשטער אָננעמען זיין בקשה, ס'איז אָבער ניט מוכרח אַז ס'זאָל זיין „נענה מיד“;

דוקא ווען ער איז „מודבק בשכינה“²⁰,

19) וי"ל דגם ענין הג' שברמב"ם שם „ועושה מצות ומקבלין אותן בנחת ושמחה. . ולא עוד אלא שמתאיים להם כו" (בהיפך מזה ש„עושה מצות וטורפין אותן בפניו“) שייך להענין ד„מודבק בשכינה“. ואכ"מ.

ולהעיר שברמב"ם שם מביא ע"ז ש„ולא עוד אלא שמתאיים להם“ – „שנאמר (מלאכי ג, ד) וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות“, אשר ע"ז דרשו רז"ל (ויק"ר פ"ז, ד. איכ"ר בסופו. הובא במצו"ד מלאכי שם) כימי עולם כימי משה, וכשנים קדמוניות כשני שלמה (ראה במצו"ד שם).

20) עפמ"ש הרמב"ם שם ה"ד, לכאורה י"ל ד„גדולה תשובה“ שבה"י היינו ש„אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם“ (רמב"ם שם ה"ד) – ה"ז כצדיק, ומעלת התשובה שבה"י ש„מודבק בשכינה“ היינו מדר' דבקות כו' שישנה רק בבעי' ה„אין צ"ג יכולים לעמוד בה כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם“ (לשונו שם ה"ד).

לפי"ז י"ל דתלוי בב' הבחי' בתשובה מאהבה: אם רק „נעקר עונו מתחלתו“ (פרש"י יומא פו, סע"א) שאז הוא במעלת צדיק, או דרגא נעלית בתשובה

* וראה לקמן פ"ז.

אשר בניתי²⁹, און באַלד נאָכדעם³⁰ איז ער „נענה“ געוואָרן „במענה פיו“ „וככלות שלמה להתפלל והאש ירדה מה- שמים גוי וכבוד ה' מלא את הבית“ – עס איז געוואָרן די השראת השכינה בגילוי בבית המקדש (און פון דעמולט אָן איז די השראת השכינה געבליבן באופן נצחי אין דעם אָרט, כפסק דין הרמב"ם³¹).

דער גילוי שכינה צו בני אדם (באופן של התאחדות) – איז דער ענין הנבואה, גלה סודו אל עבדיו הנביאים³², וואָס איז אויך אָן ענין עקרי באמונתנו, ובלשון הרמב"ם³³ „מיסודי הדת לידע שהאל מנבא את בני האדם“³⁴. וואָס גילוי הנבואה איז באופן אָ דער נביא ווערט דבוק ומאוחד מיטן דבר ה' ³⁵, ביז אָ דער דבר ה' איז זיך „מתלבש³⁶ בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם“³⁷.

און דאָס איז דער תוכן התפלה פון משה רבנו – און דערפאַר איז ער נענה

ועפ"ז יש לבאר וואָס מען טיילט אויס דוקא די דריי תפלות [א) תפלת שלמה – איז בקשר צו גילוי השכינה, ושכנתי בתוכם²³, במקדש²⁴; ב) תפלת משה (בקשר צו מחלוקת קרח), „בזאת תדעון כי ה' שלחני גוי ואם בריאה יברא ה' גוי“²⁵; ג) תפלת אליעזר בקשר לנישואי יצחק ורבקה] – ווייל זיי אַנטהאַלטן די דריי אופנים כלליים אין גילוי אלקות אין אָן אופן פון התאחדות (דביקות בשכינה) וועלכע זיינען דאָ אין דער בריאה: אין וועלט, אין בני אדם, און אין תורה.

ה. דער גילוי אלקות אין וועלט (אין אָן אופן פון התאחדות) – איז דער גילוי שכינה וואָס איז געווען במקדש²⁶: גילוי אלקות אין מקדש איז געווען באופן אָן מקום איז נתאחד געוואָרן מיט אלקות, מ'האַט געזען בעיני בשר, אָ דער מקום גשמי איז בטל צו אלקות שלמעלה מן המקום, ביז אָ דער מקום גופא איז געוואָרן העכער פון מקום, כמחז"ל²⁷ „מקום ארון אינו מן המדה“.

און דאָס איז דער תוכן פון תפלת שלמה: „בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים“²⁸, „השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה

גשמים מיד וכראוי, לא כחוני המעגל, שפעל ע"י תפלתו – שהי' צריך כמה בקשות שהי' כראוי (תענית יט, א), כמבואר במאמרי אדה"ז אתהלך ליאונא (ע' רי ואילך). אוה"ת אחרי (כרך א) ע' רנד ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רסז ואילך. ועוד.
23) תרומה כה, ת.

24) כמבואר בארוכה במ"א ה, יב ואילך, דה"ב (24) קאפיטל ו – תוכן תפלתו.

25) קרח טז, כה, שם, ל.

26) ראה אוה"ת ויצא קעה, א ואילך. ד"ה ר' ברכי' תרמ"ג (סה"מ תרמ"ג) ס"ב.ג. ס"ד. ד"ה פדה בשלום תר"פ (סה"מ תר"פ ע' קפד ואילך) ותרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' פב ואילך). ועוד.

27) יומא כא, א. וש"נ.

28) מלכים שם, יג. דה"י שם, ב.

29) מלכים שם, כז. דה"י שם, יח.

30) צע"ק דלא מצינו דמקום ארון אינו מן

המדה נתחדש לאחר תפלתו דוקא.

31) הל' ביהב"ח פ"ו הט"ו-טז.

32) עמוס ג, ז. וראה אגה"ק סי"ט.

33) הל' יסודי התורה רפ"ז.

34) בפיה"מ פ' חלק היסוד הששי כתב

הרמב"ם: הנבואה והוא שידע אדם שזה מין האדם ימצא בהם בעלי כו' ושלמות גדולה כו' עד שהן מקבלות כו' – היינו שהיסוד הוא שבכנ"א ישנם כאלה שראויים לנבואה, אבל להלכה (כספר היד) מדגיש שהיסוד הוא (לא רק שיש בנ"א הראויים לנבואה, כ"א) ש"האל מנבא בני האדם“.

35) ראה רמב"ם שם סה"א „ויהפך לאיש אחר .. כמש"נ בשאול (ש"א י, ו) .. ונהפכת לאיש אחר“.

36) שער היחוד והאמונה ספ"ב בשם האריז"ל. וראה במקומות שבהערה 26.

37) אף שעיקר ענין זה הוא במשה (שמדריגת נבואתו היא למעלה מכל הנביאים) כברמב"ם שם ה"ו (ובפיה"מ שם היסוד ה"ז ובמ"נ ח"ב פ"לה).

השכינה – אין תורה, דאורייתא וקוב"ה כולא חד⁴³, איז פאַרבונדן מיט תפלת אליעזר, כדלקמן.

ו. וועגן פרשה של אליעזר זאָגן רז"ל⁴⁴, "יפה שיחתן של עבדי אבות⁴⁵... מתורתן של בנים" [וואָס פון דעם וואָס מ'איז מעריך, "שיחתן של עבדי אבות" (און נאָך באופן פון "יפה") קעגן "תורתן של בנים" איז מובן, אַז זיי האָבן אַ שייכות צווישן זיך] –

איז מבואר אין חסידות⁴⁶, אַז "שיחתן של עבדי אבות" – ובפרטיות דער שידוך פון יצחק ורבקה – איז כללות ענין התורה ומצוות. און מהאי טעמא ווערט עס דערציילט אין תורה באריכות: דאָס איז אַן ענין עיקרי וכללי, וואָס האָט צוגעבראַכט צו כללות ענין מ"ת, תורתן של בנים.

דער ביאור בזה:

דער אויפטו פון מ"ת איז – כמדובר כמה פעמים – דער חיבור פון "עליונים" מיט "תחתונים": ביז מ"ת איז געווען די גזירה אַז עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים, און ביי מ"ת איז די גזירה בטל געוואָרן און "התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים"⁴⁷ – ד.ה. אַז דורך (מתן) תורה טוט זיך אויף דער חיבור פון וועלט, "תחתונים" מיט

געוואָרן מיד – "בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה גוי' אם כמות כל אדם ימותון אלה גוי' לא ה' שלחני ואם בריאה יברא ה' גוי' וידעתם כי גוי'".

דאָס הייסט, עס איז ניט אַן אות ומופת אויף דעם ענין פון כללות תורת משה³⁸, אַז די ציוויים ומצות התורה זיינען גע- זאָגט געוואָרן למשה מסני, נאָר אַן אות ומופת אַז משה איז שלוחו כמותו ממש בנוגע, "כל המעשים האלה" – "לתת לאהרן כהונה גדולה ובניו סגני כהונה ואליצפן נשיא הקהתי"³⁹ – וי"ל אַז דאָס איז אַ מעלה נוספת אויף דעם וואָס עס איז תורת משה, דאָס איז אויך שליחות ונבואת משה⁴⁰ – (גלה סודו – און דערפאַר, "בריאה יברא" (גילוי חידוש)) – נבואה⁴¹, וואָס בסוגה ודוגמתה איז גע- ווען נבואת שאר הנביאים⁴².

און דער דריטער אופן כללי פון גילוי

38) להעיר ד'משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה... ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שענינו ראו ולא זר", כמו שהאריך ברמב"ם פ"ח מהל' יסוה"ת. וראה לקו"ש ח"ט ע' 177 ואילך. 39) קרח שם, כח ובפרש"י.

40) ידועה השקו"ט שהשומע דברי משה ה"ז בכל החומר דשומע דברי נביא (ראה צפע"נ מהד"ת כג, ד ואילך. עט, רע"א. צפע"נ עה"ת שופטים יח, יח. ושו"נ. לקו"ש שבהערה 38).

41) ראה רמב"ם שם ספ"ז. פ"ט ה"ב רפ"י. וראה הערה הבאה.

42) ברמב"ם שם רפ"ח, אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו לא להביא ראי' על הנבואה... כפרו בו עדת קרח בלעה אותן הארץ". אבל לכאורה צ"ע דהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו ומפורש בפסוק, "בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה". ואולי כוונתו במ"ש "לא להביא ראי' על הנבואה" – בכלל, היינו ע"ז שהוא נביא בכלל (כבשאר הנביאים שצריך לעשות את כבדי לידע שהוא נביא אמת, כברמב"ם שם רפ"י. וראה צפע"נ הל' מת"ע (סב, רע"ד) מהד"ת (כג, ד), אבל גם לדעת הרמב"ם מ"ש, "אם בריאה יברא ה'" בא להודיע שמעשים אלו היו ע"פ ה'. וצ"ע.

43) הובא בתניא פ"ד ורפכ"ג בשם הזהר. וראה זח"א כד, א. ח"ב ס, א. ת"ז ת"ו בתחלתו. לקו"ת נצבים מו, א. ועוד.

44) פרש"י פרשתנו כד, מב מבר"ר פ"ט, ח.

45) כ"ה בפרש"י. ובב"ר: בתי אבות.

46) מאמרי אדה"ז – תקס"ג (ח"א) ע' לו ואילך.

47) ת"ח פרשתנו קלה, א ואילך. אוה"ת פרשתנו כזו,

ב ואילך. וראה לקו"ת ברכה צו, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

47) שמור"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

וואָס „אין חוצה לארץ כדאי לך“⁵⁵ – צו יצחק: דערפון איז מובן, אַז די שליחות פון אליעזר צו ברענגען רבקה'ן פון מקומה בפדן ארם (חו"ל) לאשה צו יצחק'ן, עולה תמימה, ודבק באשתו והיו לבשר אחד⁵⁶, איז דאָס אַן עלי' הכי גדולה.

[משא"כ נישואי אברהם ושרה, זיינען געווען איידער אברהם איז געוואָרן אַ „תמים“ דורך מצות מילה, איידער את הנפש אשר עשו בחרן⁵⁷ וכ' – אין דער צייט ווען אויך אברהם (ווי שרה) זיינען געווען באור כשדים ובכית אבי⁵⁸, תרח קודם שעשה תשובה⁵⁹, צווישן עובדי ע"ן].

ומעשה אבות סימן לבנים⁶⁰. איז מובן, אַז דער „סימן“ ונתינת כח אויף דעם יחוד וחיבור וואָס האָט זיך אויפגעטאָן במ"ת, נעמט זיך⁶¹ פון נישואי יצחק ורבקה⁶².

(55) לשון רש"י תולדות שם, ב. וכאזהרת אברהם (פרשתנו כד, ו), „השמר לך פן תשיב את בני שמה“.

(56) בראשית ב, כד.

(57) לך יב, ה. וראה ע"ז ט, א.

(58) ראה סדר הדורות (אלף תתקעג. אלף תתקצח בסופו) ב' דיעות אם אברהם נשא את שרה בן כ"ה שנים או כשהי' בן ג' שנה.

(59) ראה פרש"י לך טו, טו.

(60) ראה בהנסמן בלקו"ש ח"ה ע' 79 הערה 20.

(61) להעיר שגם המצוה שהיתה אצל אברהם בדוגמת המצות שלאחרי מ"ת – מצות מילה, שנשארה הקדושה גם אחרי מעשה המצוה (ראה לקו"ש ח"ה ע' 89 ויש"י) – הרי הפעולה בגילוי

(בעולם) שנעשה חפץ של מצוה הי' במעשה אליעזר (פרשתנו כד, ב) כשאמר לו אברהם שים נא ירך תחת ירכי (ראה שבועות לח, ב. פרש"י עה"פ. לקו"ש חט"ז שם. ועוד), בקשר לנישואי דיצחק ורבקה.

(62) ומפורש ברז"ל (תיב"ע פרשתנו כד, כב. ב"ר פ"ט, ו) דשני צמידים (שנתן אליעזר) כנגד שני לחות, עשרה זהב משקלם כנגד עשרת הדברות. ורש"י מכיאו בכירושו עה"ת, (רמז לשני לחות .. רמז לעשרת הדברות), שמוה מובן שזהו פשוטו של מקרא.

אלקות וואָס איז העכער פון וועלט ביז זיי ווערן מחובר יחד. און ווי מ'זעט עס אין ענין קיום המצוות⁴⁸ שלאחרי מ"ת, אַז דורך מקיים זיין אַ מצוה מיט אַ דבר גשמי, פועל'ט מען אַז די גשמיות'דיקע זאך ווערט אַ כלי צו אלקות – זיי ווערן תשמישי מצוה, תשמישי קדושה⁴⁹, ביז באופן של יחוד – אַ חפץ דקדושה⁵⁰.

די הכנה והקדמה צו דעם חיבור דורך (מתן) תורה איז געווען פריער – און דאָס איז אויך די נתינת כח צו דער עבודה נאָך מ"ת.

צום ערשטן מאָל וואו אין תורה – אין פשוטו של מקרא – ווערט דערציילט אַז ענין פון „חיבור עליונים ותחתונים“, אַז קדושה (ומפורש) זאָל נתחבר ונתאחד ווערן מיט „תחתונים“ ביחוד גמור ואמתי – איז דאָס נישואי יצחק ורבקה⁵¹:

בעת הנישואין איז יצחק (נוסף לזה וואָס ער איז געווען בנו של אברהם, איז געווען אַ נימול לשמונה וכו', אַלע ענינים נעלים וואָס ער האָט מקבל גע' ווען מאברהם – איז ער) דעמולט געווען נאָך דעם נסיון ומס'ן פון דער עקדה⁵² – נתעלה געוואָרן צו דער דרגא פון „עולה תמימה“⁵³ (קדושה בתכלית);

און, רבקה איז געווען „בת בתואל .. אחות לבן“, און פון „פדן ארם“⁵⁴ – חוץ לארץ,

(48) וראה לקו"ש חט"ז (ע' 212 ואילך) בנוגע ללימוד התורה.

(49) מגילה כו, ב.

(50) כקרבן, או קלף של סת"ם וכיו"ב. וראה גם שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תרלח (וש"ג), אוה"ת סוכות (ע' א'תשה) לענין סוכה. ובכ"מ.

(51) ראה בארוכה במקומות שננסמו בהערה 46.

(52) ראה פרש"י וירא כב, כ. תולדות כה, כ.

(53) ב"ר פ"ז, ג. פרש"י תולדות כה, כו. כו, ב.

(54) תולדות כה, כ. וראה שהש"ר פ"ב, ב (א).

א מצב אָז (בעיני בשר) זעט מען ניט גילוי אלקות.

וויבאַלד אָז דער גילוי אלקות שבהם איז נתחדש געוואָרן אין זייער מציאות, דעריבער איז שייך⁷⁰ אין דעם אַ הפסק.

משא"כ תורה איז מלכתחילה איין זאך מיט אלקות – אורייתא וקוב"ה כולא חד, אין תורה איז ניט שייך קיין שינויים – תורה איז „עומדת לעולם ולעולמי עולמים אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת“⁷¹.

[און וויבאַלד אָז דער יחוד פון תורה מיט אלקות איז באופן דכולא חד, דעריבער, איז אויך די התאחדות פון אידן און וועלט מיט אלקות ווען זי קומט ע"י התורה – אין דעם אופן: דורך תורה איז ישראל וקוב"ה כולא חד; ועד"ז איז די עצם מציאות פון וועלט פאַרבונדן מיט תורה, ניט נאָר איז וועלט באַשאַפן געוואָרן „בשביל התורה“⁷² (אין אַן אופן אָז תורה און וועלט בלייבן צוויי באַזונדערע זאַכן), נאָר דער עצם קיום העולם איז אָפּהענגיק אין תורה, כמחז"ל⁷³ „שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלים את תורתו מוטב כו“, אָז זייער עצם מציאות איז דער תנאי פון „ישראל מקבלין את תורתו“⁷⁴].

און דערפאַר איז דער „נענה“ ביי תפלת אליעזר בנוגע נישואי יצחק

ז. עפ"ז קען מען פאַרענטפערן די תמי הנ"ל (ס"א) אין דעם וואָס דער „נענה מיד“ ביי תפלת אליעזר איז געווען נאָך מיט אַ יתרון (מער „מיד“) ווי ביי תפלת משה ושלמה – אַז ער איז נענה געוואָרן נאָך אַיידער עס האָט זיך געענדיקט זיין תפלה, משא"כ ביי משה ושלמה שטייט אַז דאָס איז געווען ככלות תפלתם – וואָרום דאָס איז פאַרבונדן מיט דער מעלה פון תורה אויפן ענין הנבואה ובית המקדש:

דער גילוי אלקות וואָס ווערט נמשך בהנביא, ועד"ז בביהמ"ק, איז עס – צוויי זאַכן וואָס ווערן נתאחד יחד⁶³.

דערפאַר זעט מען אָז אין גילוי הנבואה איז געווען בכל נביא – קודם שנתנבא, בשעת הנבואה, לאחרי הנבואה (נוסף על שבכלל פסקה נבואה⁶⁴); ועד"ז בנוגע ביהמ"ק: בבית שני חסר ה'⁶⁵, רק בג' רגלים יראה ויראה⁶⁶, אין עבודה בלילה⁶⁷ וכו' ובפרט – חורבן ביהמ"ק. ואע"פ אָז די קדושה שבו „אינה בטלה“⁶⁸, איז אָבער דער ביהמ"ק הגשמי (וואו מ'האָט בעיני בשר געזען ווי „מקום הארון אינו מן המדה“ וגם בבית שני: עשרה נסים נעשו כו'⁶⁹) חרב געוואָרן,

63 ראה בארוכה המשך תער"ב (ח"ב ע' תתקלה"ו. לקו"ש ח"ז ע' 94 ובהערות) שגילוי הנבואה בנביאים וגילוי אלקות שבבהמ"ק איז אמיתית הענין דגילוי אלקות בדרך פשיטות, והוי כעין חידוש והוספה בעולם. ע"ש.

64 תוספתא סוטה פ"ג ד. ירושלמי שם פ"ט

ה"ג. שהש"ר פ"ח, ט (ג). וראה יומא ט, ב. סוטה מח, ב. ובכ"מ. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ט ה"ב, כמו שאמר האורון שבהם'.

65 יומא כא, ב.

66 משפטים כג, יז. תשא לז, כג. ראה טז, טז –

ע"פ דרו"ל חגיגה ב, א.

67 ראה מגילה כ, ב. תוי"כ צו ז, לח. רמב"ם הל' מעה"ק רפ"ד.

68 כברמב"ם הלכות ביהב"ח שם.

69 אבות פ"ה מ"ה.

70 אבל אינו מוכרח ח"ו.

71 רמב"ם הלכות יסוה"ת רפ"ט. ועד"ז בהל' מלכים פ"א סה"ג, הל' מעשה הקרבנות ספ"ב. וראה בארוכה לקו"ש ח"ט שם.

72 פרש"י ר"פ בראשית.

73 ע"ז ג, א. וש"נ.

74 וזהו גם ענינו של נביא „לצוות על דברי תורה ולהזהיר העם שלא יעברו עלי' כמו שאמר האחרון שבהם זכרו תורת משה עבד' (רמב"ם הל' יסוה"ת שם ה"ב).

המשכת אלקות זיינען פאַראַן צוויי אופנים⁷⁹, וועלכע זיינען מרומז אין פסוק⁸⁰: „השולח אמרתו ארץ (און) עד מהרה ירוץ דברו“:

„השולח אמרתו ארץ“ איז די המשכה וואָס קומט אָן למטה אין אַן אופן פון „לאט לאט“, דאָס הייסט, אַז זי גייט דורך דעם סדר השתלשלות העולמות, ממדרגה למדרגה (און אין יעדער מד־ריגה ווערט די המשכה פאַראייניקט מיטן „עולם“ שבמדרגה זו) ביז זי קומט אַראָפּ למטה.

און ס'איז פאַראַן אַ המשכה אין אַן אופן פון „עד מהרה ירוץ דברו“ – אַז זי קומט אַראָפּ גלייך למטה, מיט אַ „מהירות“, „אַריבערשפרינגענדיק“ דעם סדר השתלשלות.

וואָס די סיבת החילוק צווישן די צוויי המשכות איז – פון וועלכען אָרט זי איז נמשך, הויבט זיך אָן: ווען די המשכה איז פון אַ דרגא אין אלקות וואָס האָט אַ שייכות צו השתלשלות העולמות, דאָן ווערט זי נמשך למטה אין אַן אופן אַז די מוז דורכגיין (באופן של התלבשות) דעם סדר השתלשלות; בשעת אָבער די המשכה איז פון דעם אור אלקי וואָס איז העכער פון השתלשלות, דעמאָלט קומט זי אַראָפּ גלייך למטה, אין אַן אופן פון „מהירות“, ווייל זי דאַרף ניט דורכגיין דעם סדר השתלשלות (אין אַן אופן פון התלבשות).

על יסוד זה איז חסידות⁷⁸ מבאר דעם טעם וואָס ביי די „שלשה“ (הנ"ל) איז געווען „נענו במענה פיהם“, אין אַן אופן פון „מיד“, ווייל זיי האָבן דערגרייכט דורך זייער תפלה צום אור אלקי

ורבקה (וואָס ווייזט אויף כללות ענין התורה כנ"ל) געווען אין אַן אופן פון „טרם כלה לדבר“:

ווען די מענה קומט ערשט נאָכן גמר התפלה, איז עס אַ באַווייז, אַז דער תוכן ונדון התפלה איז אַ זאָך וואָס איז ניט בתכלית ואמיתית ההתאחדות מיט אלקות; ס'איז טאַקע אין אַן אופן פון „מודבך בשכינה“, וואָס דערפאַר קומט דער מענה מיד – אָבער⁷⁵ די דביקות איז (כפירושה בפשטות) צוויי זאָכן וועלכע זיינען געוואָרן דבוק זה לזה. און דער־פאַר איז די תפלה ומענתה אויך באופן דומה לזה (נאָר בקירוב ודיבוק) – פריער קומט די תפלה און נאָכן גמר תפלה קומט (תיכף) די מענה.

משא"כ ווען דער מבוקש התפלה איז אַן ענין וואָס איז מלכתחילה „כולא חד“ מיט אלקות, דעמאָלט קומט די מענה בדוגמא לזה אין אַן אופן וואָס מ'קען זי ניט אָפטיילן פון דער תפלה, ובנדוד⁷⁶ – ניט ככלותו לדבר, את כל הדברים האלה⁷⁶, נאָכן גמר התפלה – נאָר „טרם“ כלה לדבר“.

ח. אויפן פסוק „ויהי הוא טרם כלה גו“ איז מבואר אין חסידות⁷⁸, אַז אין

75) אולי י"ל מעין דוגמא בהלכה – השקו"ט (ראה צפע"נ מכות ע' 116. 118. וש"נ. מפענ"צ פ"ו סי"ז, פ"ח סי"ז. ורש"י במקום החתך (חולין סה, א ואילך. צט, א) גבולין וחומות כלפנים או כלהין (ראה פסחים פה, ב) תודה החיצונה בקידוש החומה (שבועות טו, ב) ונוד. וראה פרש"י עה"ת בראשית ב, ב (מב"ר פ"י, ט).

76) דלכאורה כיוון שנענה תיכף – הי' צ"ל „ותבקע האדמה גו“ – קודם אמירתו „וידעתם כי גו“.

77) להעיר מפרש"י בראשית ב, ה.

78) ד"ה ויהי הוא טרם כלה לדבר תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' קיד ואילך), ותש"ה (סה"מ תש"ה ע' 110 ואילך). וראה אוה"ת ח"ש (כרך ד) תשצב, ב. אוה"ת נ"ך שבעה ערה 20.

79) וראה לקו"ט ס"פ קרח.

80) תהלים קמו, טו.

בהליקוט יש להתאימו צום ביאור (שב-
תורת החסידות):

מצד סדר השתלשלות איז די התאחדות פון וועלט מיט אלקות כביכול ווי אַ זאַך וועלכע איז (דערנאָך) נתאחד געוואָרן מיט אלקות; דוקא מצד אור א"ס שלמעלה מהשתלשלות (ובפרט מצד העצמות), איז וועלט מלכתחילה מיוחד ממש מיט אלקות – דער „יש הנברא“ איז איין זאַך כביכול מיטן „יש האמיתי“⁸¹.

(משיחות כ"ף מרחשון תשמ"ב,
ש"פ שמיני תשל"ג)

שלמעלה מהשתלשלות, וואָס ווערט נמשך למטה אין אַן אופן פון „עד מהרה ירוץ דברו“.

און על פי זה איז אויך מבואר די מעלה פון תפלת אליעזר לגבי תפלת משה ושלמה, וואָס דוקא ביי אים איז געווען „טרם כלה לדבר“ – וואָרום ווי באַלד אַז דער תכלית פון זיין תפלה איז געווען צוליב יצחק'ן, וואָס יצחק איז ענינו גבורות, תגבורת החיות, דעריבער, איז דער מענה אויף דער תפלה געווען אין אַן אופן פון תגבורת (ניט סתם מהירות, נאָר מיט אַ תגבורת אין דער מהירות) – „טרם כלה לדבר“.

81) ראה ביאורי הזהר פ' בשלח מג, ג. ועוד.

ויש לומר, אַז דער ביאור הנ"ל

